

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого заступника
начальника Інституту
майор внутрішньої служби
_____ Н.С. Калашник
_____._____2017 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ СПЕЦПРАКТИКУМ
ПО СПЕЦКУРСАМ ДППП 1.4.2.**

за напрямом підготовки «Психологія» 6.030102

факультет психологічний

Київ – 2017 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічний спецпрактикум по спецкурсам» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавра, за денною формою навчання.

Розробник: Чичуга Марина Михайлівна, викладач кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Професор кафедри практичної психології

_____ Ю.Ю. Бойко-Бузиль

Схвалено науково-методичною радою Інституту кримінально-виконавчої служби

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Голова науково-методичної ради _____ Н. С. Калашник

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни є система науково-теоретичних знань про методи, форми та технології роботи психологів органів та установ виконання покарань з засудженими та персоналом.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, пенітенціарна психологія, психодіагностика, пенітенціарна педагогіка, основи психологічного консультування, основи психотерапії, професійно-психологічна підготовка.

Забезпечувані дисципліни: психологія праці.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування знань та умінь щодо специфіки роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими) та персоналом.

Завдання вивчення дисципліни «Психологічний спецпрактикум по спецкурсам» є: формування практичних умінь та навичок роботи у майбутніх психологів органів та установ виконання покарань з засудженими та персоналом; формування у майбутніх психологів професійних якостей, необхідних для оптимізації майбутньої професійної діяльності.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри практичної психології які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k_ppp@ukr.net.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. *Робота психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)*

Тема 1. *Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)*

Специфіка змісту професійної діяльності психолога органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими). Актуальні проблеми професійної діяльності психолога органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими). Психологічні фактори, які впливають на особистість та професійну діяльність психолога органів та УВП в роботі з засудженими (ув'язненими). Основні нормативні документи, які регламентують та забезпечують діяльність психологів органів та установ виконання покарань. Наказ Міністерства Юстиції України № 2300/5 від 4 листопада 2013 року «Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи з засудженими». Положення про психолога установи виконання покарань та слідчого ізолятора. Основні завдання психолога установи. Основні функції психолога УВП та СІЗО. Права та обов'язки психолога УВП та СІЗО. Психодіагностична, психоконсультативна, психокорекційна та психопрофілактична функції психологічної служби. Документація психолога УВП та СІЗО. Рекомендації щодо обладнання робочого кабінету психолога

установи виконання покарань та слідчого ізолятору. Рекомендації щодо обладнання та використання кімнати психоемоційного розвантаження в установі.

Тема 2. *Специфіка роботи психолога з новоприбулими засудженими (ув'язненими)*

Положення про дільницю карантину, діагностики і розподілу засуджених. Організація роботи з новоприбулими засудженими (ув'язненими). Розподіл засуджених та роль психолога в ньому. Особливості психодіагностичної роботи з засудженими (ув'язненими), які знаходяться в дільниці карантину, діагностики і розподілу. Мета психодіагностичної роботи з новоприбулими засудженими (ув'язненими). Форми психодіагностичної роботи з новоприбулими засудженими (ув'язненими). Методи психодіагностики в роботі з новоприбулими засудженими (ув'язненими). Метод вивчення документів. Особливості застосування методу спостереження в роботі з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР карантині. Особливості застосування методу бесіди з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР. Використання методу експерименту з новоприбулими засудженими. Умови ефективного використання методу анкетування. Особливості застосування методу інтерв'ю з новоприбулими засудженими. Особливості застосування біографічного методу під час вивчення особистості новоприбулого засудженого. Специфіка використання методу узагальнення незалежних характеристик в роботі з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР. Психодіагностичні методики дослідження психологічних властивостей особистості новоприбулих засуджених (ув'язнених). Методики дослідження темпераменту та характеру засуджених. Методики дослідження психічних станів новоприбулих засуджених (ув'язнених). Методики, спрямовані на виявлення особистісних якостей новоприбулих засуджених. Методи дослідження мотиваційної сфери засуджених.

Тема 3. *Робота психолога з різними категоріями засуджених*

Особливості діяльності психолога в роботі з неповнолітніми засудженими. Напрямки діяльності психолога органів та УВП з неповнолітніми засудженими. Методи психологічного впливу на неповнолітніх засуджених. Взаємодія психолога з родичами неповнолітніх засуджених. Психологічні особливості особистості засуджених жінок. Особливості психологічної роботи із засудженими жінками. Врахування особливостей особистості засуджених жінок в процесі відбування покарань та психологічній роботі з ними. Напрямки діяльності психолога органів та УВП з засудженими жінками. Методи психологічного впливу на матерів, які мають малолітніх дітей. Психологічні особливості засуджених, які вчинили корисно-насильницькі злочини. Особливості психологічної роботи з засудженими з негативною спрямованістю. Особливості психологічної роботи з засудженими позитивною спрямованістю. Особливості психологічної роботи з засудженими пристосовницькою спрямованістю. Особливості психологічної роботи з засудженими «ігрового» типу особистості. Особливості психологічної роботи з засудженими з типом особистості «Ізгой». Особливості психологічної роботи з засудженими з

нестійкою спрямованістю особистості. Психологічні особливості засуджених, які відбувають довготривалий термін позбавлення волі. Напрямки психологічної роботи з засудженими, які відбувають довготривалий термін позбавлення волі.

Тема 4. *Робота психолога органів та установ виконання покарань з групою ризику*

Поняття про «групу ризику». Особи, які входять «групи ризику». Психодіагностична робота з особами, які схильні до самогубства або самокалічення. Методики виявлення схильності засуджених (ув'язнених) до самогубства. Алгоритм постановки на профілактичний облік осіб, схильних до самогубства та самокалічення. Профілактична робота з особами, які схильні до самогубства. Психокорекційна та психоконсультативна робота з засудженими (ув'язненими), схильними до самогубства та самокалічення. Методики дослідження схильності засуджених (ув'язнених) до конфліктної поведінки. Індивідуальна та групова психокорекція в роботі з особами, схильними до конфліктної поведінки. Психологічна робота з засудженими, схильними до вживання спиртних напоїв та наркотичних речовин. Індивідуальна та групова психокорекційна робота з алко/наркозалежними засудженими. Психотерапія в роботі з алко/наркозалежними засудженими. Особливості психологічної роботи з засудженими (ув'язненими), схильними нападу на персонал. Методики діагностики стану агресії в осіб, схильних до нападу на персонал. Методики оцінки ризику засуджених (ув'язнених), схильних нападу на персонал. Психопрофілактична робота з особами, схильними нападу на персонал. Психологічна робота з засудженими, схильними до гри на інтерес.

Тема 5. *Психологічна допомога засудженим, які звільняються з місць позбавлення волі*

Актуальні проблеми соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі. Потреби засуджених, які готуються до звільнення. Способи вирішення проблем соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі. Психологічна підготовка осіб, які звільняються з місць позбавлення волі до трудової діяльності. Психологічна підготовка до життя в суспільстві. Психологічна підготовка до життя в сім'ї. Активізація бажання займатися самовихованням та самореалізацією. Методи, форми та технології психологічної підготовки засуджених до життя на волі. Програми підготовки до звільнення. Оцінка ступеню виправлення засудженого. Критерії оцінки ступеня виправлення засуджених. Загальний висновок про ступінь виправлення засудженого. Наближений зміст характеристики на засудженого, який підлягає оцінці ступеня виправлення.

Розділ 2. *Робота психолога органів та установ виконання покарань з персоналом*

Тема 1. *Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з персоналом*

Специфіка змісту професійної діяльності психолога відділу по роботі з персоналом органів та установ виконання покарань. Основні нормативні

документи, які регулюють діяльність психологів органів та УВП в роботі з персоналом. Основні завдання психологів відділу по роботі з персоналом органів та УВП. Основні функції психолога відділу по роботі з персоналом органів та УВП. Психодіагностична, психоконсультативна, психокорекційна та психопрофілактична функції психолога по роботі з персоналом. Права та обов'язки психолога відділу по роботі з персоналом органів та УВП. Види професійної діяльності психологів відділу по роботі з персоналом. Напрямки професійної діяльності психологів відділу по роботі з персоналом. Документація психолога відділу по роботі з персоналом органів та установ виконання покарань. Обладнання робочого місця психолога відділу по роботі з персоналом органів та установ виконання покарань. Обладнання та використання в роботі психолога відділу по роботі з персоналом кімнати психоемоційного розвантаження в УВП та СІЗО.

Тема 2. *Психологічний супровід молодих працівників органів та установ виконання покарань в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності*

Проблеми соціально-психологічної адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності. Фактори, які впливають на адаптацію молодих працівників: брак часу та інформації, фізичні та психічні перенавантаження, негативний приклад з боку колег, відношення колективу, складні соціально-побутові умови праці. Роль наставника в процесі адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності. Ефективні форми надання допомоги наставником молодим фахівцям в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності. Роль керівника відділу, підрозділу органів та УВП в процесі адаптації молодих працівників до професійної діяльності. Ефективні форми надання допомоги керівником відділу, підрозділу УВП молодим фахівцям в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності. Роль психолога в процесі адаптації молодих працівників до професійної діяльності. Методи та технології надання психологічної допомоги молодим працівникам в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності. Профілактика професійного стресу молодих працівників в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності. Тренінг як засіб профілактики професійного стресу молодих працівників в процесі адаптації до професійної діяльності.

Тема 3. *Робота психолога щодо оптимізації професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань*

Аналіз соціально-психологічного клімату в колективі. Методики діагностики соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань. Технології формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань. Тренінг як засіб формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та УВП. Методи та технології налагодження взаємостосунків між працівниками відділу соціально-виховної та психологічної роботи (далі – СВІР) і працівниками відділу режиму і охорони (нагляду і безпеки) СІЗО та УВП. Методи та технології налагодження

взаємостосунків між працівниками відділу СВПР та працівниками оперативного відділу УВП та СІЗО. Методики формування ефективної взаємодії між керівниками та підлеглими в органах та установах виконання покарань.

Тема 4. Профілактика негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань

Поняття професійного вигорання в працівників органів та установ виконання покарань. Компоненти професійного вигорання. Методики діагностики рівня професійного вигорання в працівників органів та установ виконання покарань. Засоби профілактики професійного вигорання в працівників органів та установ виконання покарань. Специфіка професійної деформації працівників органів та УВП. Стадії професійної деформації. Методики виявлення рівня професійної деформації працівників органів та УВП. Напрямки профілактики професійної деформації працівників ДКВС. Засоби профілактики професійної деформації працівників органів та УВП. Актуальні проблеми негативних психічних станів працівників органів та установ виконання покарань. Причини їх виникнення. Методики діагностики негативних психічних станів працівників органів та УВП. Напрямки профілактики негативних психічних станів працівників органів та УВП на різних етапах проходження служби. Засоби профілактики негативних психічних станів працівників органів та УВП.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Напрямок підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Напрямок підготовки: 0301 Соціально-політичні науки	Варіативна	
	Спеціальність: 6.030102 Психологія		
Кількість розділів – 2	Спеціалізація	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 144		4-й	-й
		Семестр:	
		8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних – 2 самостійної роботи курсанта – 4	Ступінь вищої освіти: бакалавр	36 год.	год.
		Семінарські заняття:	
		18 год.	год.
		Практичні заняття:	
		18 год.	год.
		Самостійна робота:	
72 год.	год.		

		Вид контролю:	
		Залік	

3. Структура екзаменаційного кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Всього	денна форма				Всього	заочна форма			
		л	п	сем.	с. р.		л	п	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Робота психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)										
Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)	10	2	-	2	6					
Тема 2. Специфіка роботи психолога з новоприбулими засудженими	14	4	2	2	6					
Тема 3. Робота психолога з різними категоріями засуджених	14	4	2	2	6					
Тема 4. Робота психолога органів та установ виконання покарань з групою ризику	16	4	2	2	8					
Тема 5. Психологічна допомога засудженим, які звільняються з місць позбавлення волі	20	4	4	2	10					
Всього за розділом 1	74	18	10	10	36					
Розділ 2. Робота психолога органів та установ виконання покарань з персоналом										
Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з персоналом	12	2		2	8					
Тема 2. Психологічний супровід молодих працівників органів та установ виконання покарань в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності	16	4	2	2	8					
Тема 3. Робота психолога щодо оптимізації професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань	20	6	2	2	10					
Тема 4. Профілактика	22	6	4	2	10					

негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань										
Всього за розділом 2	70	18	8	8	36					
Залік										
Усього годин	144	72	36	18	18					

4. Плани семінарських та практичних занять

Розділ 1. Робота психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)

Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)

Питання до семінарського заняття:

1. Специфіка змісту професійної діяльності психолога органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими).
2. Основні нормативні документи, які регулюють діяльність психологів органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими).
3. Основні види та напрямки діяльності психологів органів та установ виконання покарань.
3. Документація психологів органів та установ виконання покарань.
4. Рекомендації щодо обладнання робочого кабінету та кімнати психоемоційного розвантаження психолога органів та установ виконання покарань.

Тема 2. Специфіка роботи психолога з новоприбулими засудженими (ув'язненими)

Питання до семінарського заняття:

1. Положення про дільницю карантину, діагностики і розподілу засуджених.
2. Особливості психодіагностичної роботи з засудженими (ув'язненими), які знаходяться в дільниці карантину, діагностики і розподілу.
3. Методи психодіагностики в роботі з новоприбулими засудженими (ув'язненими).

Завдання до практичного заняття:

1. Підібрати комплекс психодіагностичних методик дослідження психологічних властивостей особистості новоприбулих засуджених (ув'язнених).
2. Підготувати орієнтовний перелік запитань для проведення індивідуальної бесіди з новоприбулим засудженим.

Тема 3. Робота психолога з різними категоріями засуджених

Питання до семінарського заняття:

1. Особливості діяльності психолога в роботі з неповнолітніми засудженими.
2. Особливості психологічної роботи з засудженими жінками.
3. Особливості психологічної роботи з засудженими, які вчинили корисно-насильницькі злочини.
4. Особливості психологічної роботи з засудженими, які відбувають

довготривалий термін позбавлення волі.

5. Особливості психологічної роботи з засудженими похилого віку.

Завдання до практичного заняття:

1. Підібрати ефективні методи психологічної роботи з неповнолітніми засудженими.
2. Підібрати ефективні методи психологічної роботи з засудженими жінками.
3. Підібрати ефективні методи психологічної роботи з засудженими, які вчинили корисно-насильницькі злочини.

Тема 4. Робота психолога органів та установ виконання покарань з групою ризику

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про «групу ризику». Класифікація засуджених (ув'язнених) за «групою ризику».
2. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), які схильні до самогубства або самокалічення.
3. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), схильними до конфліктної поведінки.
4. Психологічна робота з засудженими, схильними до вживання спиртних напоїв та наркотичних речовин.
5. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), схильними нападу на персонал.
6. Психологічна робота з засудженими, схильними до гри на інтерес.

Завдання до практичного заняття:

1. Підібрати методики діагностики схильності засуджених (ув'язнених) до самогубства.
2. Підібрати методики психодіагностики на виявлення в засуджених (ув'язнених) типу конфліктної поведінки

Тема 5. Психологічна допомога засудженим, які звільняються з місць позбавлення волі

Питання до семінарського заняття:

1. Актуальні проблеми соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі.
2. Способи вирішення проблем соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі.
3. Методи, форми та технології психологічної підготовки засуджених до життя на волі.

Завдання до практичного заняття:

1. Розробити алгоритм психологічної підготовки засуджених, які звільняються з місць позбавлення волі.
2. Визначити ефективні методи та форми психологічної підготовки засуджених до життя на волі.

Розділ 2. Робота психолога органів та установ виконання покарань з персоналом

Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання

покарань з персоналом

Питання до семінарського заняття:

1. Актуальні проблеми професійної діяльності психолога відділу по роботі з персоналом органів та УВП.
2. Основні завдання та функції діяльності психолога відділу по роботі з персоналом органів та УВП.
3. Напрямки та види діяльності психолога відділу по роботі з персоналом органів та УВП.
4. Психологічна підготовка працівників органів та УВП як один із напрямків діяльності психолога.

Тема 2. Психологічний супровід молодих працівників органів та установ виконання покарань в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності

Питання до семінарського заняття:

1. Проблеми соціально-психологічної адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності.
2. Наставництво в процесі адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності.
3. Роль керівника відділу, підрозділу органів та УВП в процесі адаптації молодих працівників до професійної діяльності.
4. Методи та технології психологічної допомоги молодим працівникам в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності.

Завдання до практичного заняття:

1. Підготувати програму психологічної допомоги молодим працівникам в процесі адаптації до умов професійної діяльності.

Тема 3. Робота психолога щодо оптимізації професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань

Питання до семінарського заняття:

1. Формування позитивного соціального-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань.
2. Налагодження взаємостосунків між відділами та підрозділами органів та установ виконання покарань.
3. Формування ефективної взаємодії між керівниками та підлеглими.

Завдання до практичного заняття:

1. Проаналізувати сучасний стан взаємовідносин між працівниками відділу СВПР та оперативного відділу.
2. Визначити актуальні методи та технології налагодження взаємовідносин між працівниками відділу СВПР та оперативного відділу.

Тема 4. Профілактика негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань

Питання до семінарського заняття:

1. Профілактика професійного вигорання в працівників органів та установ виконання покарань.
2. Профілактика професійної деформації в працівників органів та установ виконання покарань.

3. Профілактика негативних психічних станів працівників органів та установ виконання покарань.

Завдання до практичного заняття:

1. Визначити ефективні засоби профілактики професійного вигорання працівників органів та установ виконання покарань.
2. Визначити ефективні засоби профілактики професійної деформації працівників органів та установ виконання покарань

5. Завдання самостійної роботи

5.1. Практикум

Самостійна робота здобувачів спрямована на роботу над практичними завданнями з тем навчальної дисципліни.

Розділ 1. Робота психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)

Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими)

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати нормативні документи, які регулюють діяльність психолога органів та установ виконання покарань з засудженими (ув'язненими).

Тема 2. Специфіка роботи психолога з новоприбулими засудженими (ув'язненими)

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити умови ефективного застосування методу вивчення документів в роботі з новоприбулими засудженими.
2. Визначити умови ефективного застосування ознайомчої бесіди в роботі з новоприбулими засудженими.
3. Визначити умови ефективного застосування методу спостереження в роботі з новоприбулими засудженими.

Тема 3. Робота психолога з різними категоріями засуджених

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати ефективні психотехніки для роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими за корисливо-насильницькі злочини.
2. Підібрати ефективні психотехніки для роботи психолога органів та установ виконання покарань з засудженими, які відбувають довготривалий термін позбавлення волі.

Тема 4. Робота психолога органів та установ виконання покарань з групою ризику

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити методи та технології психопрофілактичної роботи з засудженими (ув'язненими), які схильні до самогубства або самокалічення.
2. Підібрати методи та технології психокорекційної роботи з засудженими (ув'язненими), схильними до конфліктної поведінки.

Тема 5. Психологічна допомога засудженим, які звільняються з місць позбавлення волі

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити критерії оцінки ступеня виправлення засуджених, які звільняються з місць позбавлення волі.

Розділ 2. Робота психолога органів та установ виконання покарань з персоналом

Тема 1. Особливості роботи психолога органів та установ виконання покарань з персоналом

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати проблеми нормативно-правового забезпечення професійної діяльності психолога по роботі з персоналом.

Тема 2. Психологічний супровід молодих працівників органів та установ виконання покарань в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності

Завдання для самостійної роботи:

1. Обґрунтувати роль колективу в процесі адаптації персоналу до умов та специфіки професійної діяльності.
2. Визначити етапи соціально-психологічної адаптації молодих працівників органів та установ виконання покарань до умов та специфіки професійної діяльності.

Тема 3. Робота психолога щодо оптимізації професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити ефективні способи налагодження взаємодії між працівниками оперативного відділу та працівниками відділу нагляду і безпеки.
2. Визначити ефективні способи налагодження взаємодії між працівниками оперативного відділу та працівниками відділу режиму і охорони.

Тема 4. Профілактика негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань

Завдання для самостійної роботи:

1. Підібрати засоби профілактики негативних психічних станів працівників органів та установ виконання покарань.

5.2. Орієнтовний перелік питань для тестового контролю самостійної роботи

1. У чому полягають перспективні цілі практичного психолога органів і установ виконання покарань?
2. Що таке національна соціально-психологічна служба?
3. Що таке соціально-психологічна профілактика?
4. Що називають психологічним діагнозом?
5. Критерії професійної придатності психолога органів і установ виконання покарань.
6. Які категорії засуджених можна віднести до «групи ризику»?
7. Психологічні особливості засуджених / ув'язнених, які схильні до самогубства?
8. Порядок постановки на профілактичний облік осіб, схильних до самогубства.

9. Які саме категорії неповнолітніх засуджених потребують особливої уваги на період адаптації до умов відбування покарань?
10. У чому полягають особливості проведення першої стадії методики контактної взаємодії в процесі проведення індивідуальної бесіди Л.Б. Філонова?
11. Завдання психологічної підготовки засуджених звільнення.
12. Які форми можна віднести до основних форм роботи курсу підготовки засуджених до звільнення?
13. Які методи вивчення особистості є ефективними в роботі з засудженими жінками?
14. Проблеми нормативного та правового забезпечення професійної діяльності психологів відділу по роботі з персоналом органів і УВП.
15. Які проблеми є актуальними в процесі адаптації молодих працівників до умов професійної діяльності працівників органів і установ виконання покарань?
16. Які методи та технології психологічної допомоги є ефективними в роботі з молодими працівниками УВП в період адаптації до умов професійної діяльності?
17. Які способи профілактики депресії працівників органів і установ виконання покарань є актуальними?
18. Способи подолання страху в працівників установ виконання покарань.
19. Що таке професійне вигорання? Компоненти професійного вигорання.
20. Ознаки професійного вигорання працівників УВП.

6. Індивідуальні завдання:

Індивідуальні робота передбачає підготовку наукових досліджень.

Тематика:

1. Психологічна робота з засудженими, які відбувають довготривалий термін позбавлення волі.
2. Психологічна допомога засудженим похилого віку.
3. Методи та техніки психоконсультативної роботи з засудженими, схильними до вживання спиртних напоїв та наркотичних речовин.
4. Психопрофілактична робота з засудженими (ув'язненими), схильними до захвату в заручники.
5. Психокорекційна роботи з засудженими (ув'язненими), схильними нападу на персонал.
6. Сучасні методи психологічної допомоги жінкам ув'язненим, які перебувають в слідчих ізоляторах.
7. Психологічна допомога засудженим (ув'язненим), які схильні до гри на інтерес.
8. Профілактика професійного стресу молодих працівників в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності.
9. Профілактика конфліктів в колективах працівників установ виконання покарань.
10. Засоби профілактики негативних психічних станів працівників органів та установ виконання покарань.

11. Профілактика негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань засобами тренінгу.

12. Тренінг як засіб формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та УВП.

7. Методи навчання та контролю

На лекціях, семінарських та практичних заняттях використовуються наступні методи навчання: словесні методи (розповідь, пояснення, бесіда, діалог, інструктаж); інноваційні методи (ділові ігри, метод презентацій, робота в групах, кейс метод, мозковий штурм, коло ідей, метод проектів); наочні методи (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи (вправи, практична робота, рольова гра, виконання діагностичного інструментарію); навчальна робота під керівництвом викладача (самостійна робота, написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, підготовка тестів).

До методів контролю відносяться: перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь курсантів, відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю; поточний контроль, здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань; проміжний контроль, здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу розділів дисципліни та передбачає виконання курсантами теоретичних та практичних завдань, а також тестового контролю; підсумковий контроль, проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни; опитування усне і письмове, дискусія, контрольні роботи, тестування, рольові ігри.

8. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Специфіка змісту професійної діяльності психолога органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими).
2. Основні нормативні документи, які регулюють діяльність психологів органів та установ виконання покарань в роботі з засудженими (ув'язненими).
3. Основні види та напрямки діяльності психолога органів та установ виконання покарань.
4. Характеристика психодіагностичної функції психолога органів та установ виконання покарань.
5. Характеристика психоконсультативної функції психолога органів та установ виконання покарань.
6. Характеристика профілактичної функції психолога органів та установ виконання покарань.
7. Характеристика психокорекційної функції психолога органів та установ виконання покарань.
8. Особливості просвітницької роботи психолога органів та установ виконання покарань.
9. Основні вимоги щодо оформлення робочого кабінету психологів органів та установ виконання покарань.

10. Основні вимоги щодо оформлення кімнати психоемоційного розвантаження психологів органів та установ виконання покарань.
11. Положення про дільницю карантину, діагностики і розподілу засуджених.
12. Особливості психодіагностичної роботи з засудженими (ув'язненими), які знаходяться в дільниці карантину, діагностики і розподілу.
13. Умови застосування методу спостереження в роботі з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР карантині.
14. Умови застосування методу бесіди з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР.
15. Умови застосування методу експерименту з новоприбулими засудженими.
16. Умови ефективного використання методу анкетування в роботі з новоприбулими засудженими.
17. Умови ефективного використання методу інтерв'ю з новоприбулими засудженими.
18. Особливості застосування біографічного методу під час вивчення особистості новоприбулого засудженого.
19. Використання методу узагальнення незалежних характеристик в роботі з засудженими, які знаходяться в дільниці КДіР.
20. Методики дослідження психологічних властивостей особистості новоприбулих засуджених (ув'язнених).
21. Особливості діяльності психолога в роботі з неповнолітніми засудженими.
22. Особливості психологічної роботи з засудженими жінками.
23. Особливості психологічної роботи з засудженими, які вчинили корисно-насильницькі злочини.
24. Особливості психологічної роботи з засудженими, які відбувають довготривалий термін позбавлення волі.
25. Особливості психологічної роботи з засудженими похилого віку.
26. Поняття про «групу ризику». Класифікація засуджених (ув'язнених) за «групою ризику».
27. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), які схильні до самогубства або самокалічення.
28. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), схильними до конфліктної поведінки.
29. Психологічна робота з засудженими, схильними до вживання спиртних напоїв та наркотичних речовин.
30. Психологічна робота з засудженими (ув'язненими), схильними до втечі та нападу на персонал.
31. Психологічна робота з засудженими, схильними до гри на інтерес.
32. Актуальні проблеми соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі.
33. Способи вирішення проблем соціально-психологічної адаптації осіб, які звільняються з місць позбавлення волі.
34. Методи, форми та технології психологічної підготовки засуджених до життя на волі.
35. Оцінка ступеню виправлення засудженого.

36. Специфіка змісту професійної діяльності психолога органів та УВП покарань в роботі з персоналом.
37. Основні нормативні документи, які регулюють діяльність психологів органів та УВП в роботі з персоналом.
38. Актуальні проблеми нормативно-правового забезпечення професійної діяльності працівників органів та УВП.
39. Основні завдання та функції діяльності психолога органів та УВП в роботі з персоналом.
40. Основні види та напрямки діяльності психолога органів та УВП по роботі з персоналом.
41. Проблеми соціально-психологічної адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності.
42. Наставництво в процесі адаптації молодих фахівців до умов та специфіки професійної діяльності.
43. Роль керівника відділу, підрозділу органів та УВП в процесі адаптації молодих працівників до професійної діяльності.
44. Методи та технології психологічної допомоги молодим працівникам в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності.
45. Профілактика професійного стресу молодих працівників в процесі адаптації до умов та специфіки професійної діяльності.
46. Формування позитивного соціального-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань.
47. Заходи з удосконалення соціально-психологічних відносин в колективі по вертикалі.
48. Заходи з удосконалення соціально-психологічних відносин в колективі по горизонталі.
49. Налагодження взаємостосунків між відділами та підрозділами органів та установ виконання покарань.
50. Фактори підвищення ефективності діяльності працівників ДКВС.
51. Формування ефективної взаємодії між керівниками та підлеглими.
52. Тренінг як засіб формування позитивного соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та УВП.
53. Профілактика конфліктів в середовищі працівників органів та установ виконання покарань.
54. Методи вирішення конфліктних ситуацій в середовищі працівників ДКВС.
55. Профілактика професійного вигорання в працівників органів та установ виконання покарань.
56. Профілактика професійної деформації в працівників органів та установ виконання покарань.
57. Профілактика негативних психічних станів працівників органів та установ виконання покарань.
58. Навести приклади вправ на саморегуляцію психічного стану працівника ДКВС.
59. Особливості психологічної підготовки до перебування в умовах стресових ситуацій. Нейтралізація їхніх наслідків.

60. Тренінг як засіб профілактики негативних явищ професійної діяльності в середовищі персоналу органів та установ виконання покарань.

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання.

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)									Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
Мах 60 %									екзамен	
Розділ 1					Розділ 2				Мах 40 %	Мах 100 %
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 1	T 2	T 3	T 4		
5	5	5	5	5	5	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література:

Основна

1. Наказ Міністерства Юстиції України № 2300/5 від 04.11. 2013 року «Про затвердження Положення про організацію соціально-виховної та психологічної роботи з засудженими» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13>].
2. Наказ Міністерства Юстиції України № 1675/5 від 08.09.2015 «Про затвердження Положення про організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України» [Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1088-15>].
3. Біла О. Г. Соціально-психологічні детермінанти особистісного становлення психолога-практика / О.Г. Біла // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наук. пр. Інституту психології Ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — К., 2003. — Ч. 6. — С. 18-22.
4. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. 6-е издание / В.Л. Васильев. – СПб.: Питер, 2009. – 608 с.
5. Димитров А. В. Основы пенитенциарной психологии. Учебное пособие / А.В. Димитров, В.П. Сафронов. - М.: Московский психолого-социальный институт, 2003. - 176 с.
6. Жданова І. В. Професійно-психологічна підготовка працівників слідчих підрозділів: навч. посіб. / І.В. Жданова та ін.: за заг. ред. кандадата

- психологічних наук І.В. Жданової; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків: ХНУВС, 2014. – 515 с.
7. Замула С. Ю. Профілактика професійної деформації персоналу установ виконання покарань / С. Ю. Замула, І. В. Пахомов, І. М. Рудніцька, В. О. Синєбок, В. В. Скороход, С. П. Шелест: Посібник. - Біла Церква. - 2011. - 206 с.
8. Зеер Э. Ф. Психология профессиональных деструкций: учеб. пособие для студентов магистрантов и аспирантов, обучающихся на психологических специальностях / Э.Ф. Зеер, Э.Э Сыманюк: Российский государственный профессионально-педагогический университет, Уральское отделение РАО. – Екатеринбург: Деловая книга. – М.: Академический Проект, 2005. – 239 с.
9. Ірхін Ю. Б. Психопрофілактична робота з персоналом органів внутрішніх справ. Навчальний посібник / Ю. Б. Ірхін. – К.: РВЦ НАВСУ, Київський юридичний інститут, 2005. – 148 с.
10. Климов Е. А. Пути в профессионализм (Психологический взгляд) / Е.А. Климов. – М.: Московский психолого-социальный институт, Флинта. 2003. – 320 с.
11. Ковальчишина С.В. Психологічні особливості запобігання професійним деструкціям на різних етапах професіоналізації: автореф. дис.. кандид. психолог. наук: 19.00.06 / С.В. Ковалчишина; Харк. нац.. ун-т внут. справ. – Х., 2013. – 20 с.
12. Корольчук М.С. Соціально-психологічне забезпечення в звичайних та екстремальних умовах: Навч.посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. - К.: Ніка-Центр, 2006. - 580 с.
13. Кузнецов М.А. Проблемы психологической подготовки сотрудников уголовно-исполнительной системы к несению службы / М.А. Кузнецов, Т.В. Кушнірова // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. Вип. 54. – Х.: ХНПУ, 2016. – С. 134-143.
14. Кушнірова Т. В. Професійно-психологічна підготовка працівників ДКВС щодо нейтралізації негативних психічних станів та профілактики суїцидальної поведінки / Т.В. Кушнірова. - К.: “МП Леся”, 2014. - 60 с.
15. Ложкин Г. В. Практическая психология конфликта: Учебное пособие / Г.В. Ложкин, Н.И. Повякель. - К.: МАУП, 2000.
16. Медведєв В.С. Психологічна служба пенітенціарної установи у третьому тисячолітті / В.С. Медведєв // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київ. ін-т внутр. справ. — 2000. — Вип. 5. — С. 130-133.
17. Методичні рекомендації "Профілактика самогубств серед осіб, які тримаються в установах виконання покарань" / Уклад.: Скоков С.І., Хведчук В.В. - К., 2005. - 23 с.
18. Новиков В.В. Личность осужденного: социальная и психологическая работа с различными категориями: учебно-методическое пособие / В.В.Новиков, В.И. Мокрецов. – М.: НИИ ФСИН России, 2006. – 214 с.
19. Робоча книга пенітенціарного психолога. Під ред. В.М. Синьова, В.С.Медведєва. – К. 2000.
20. Скоков С. Психологічна служба в умовах кримінально-виконавчої системи України / С. Скоков, О. Суботенко // Соціальна політика і соціальна робота. —

№ 1. — 2002. — С. 32-42.

21. Чебоненко С.О. Пенітенціарна психологія: Навчальний посібник / С.О. Чебоненко, О.С. Третяк. – Чернігів, 2011. – 219 с.

Додаткова

1. Антипов В.В. Психологическая адаптация к экстремальным ситуациям / В.В. Антипов. - М.: Владос Пресс, 2004. - 173 с.
2. Дуткевич Т.В. Практична психологія: вступ до спеціальності / Т.В. Дуткевич, О.В. Савицька. - 2-ге видання. - К.: Цент учбової літератури, 2010. - 256 с.
3. Коновалова В. О. Юридична психологія: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. / В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько. — Х.: Право, 2008. — 240 с
4. Медведєв В.С. Професійне спілкування пенітенціарного персоналу / В. С. Медведєв, В. М. Синьов, С. І. Скоков. — К., 2003. — 51 с.
5. Медведєв В.С. Актуальні питання удосконалення діяльності психологічної служби установ виконання покарань в Україні / В.С. Медведєв // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Збірник наукових праць молодих вчених, курсантів, студентів, магістрів, ад'юнктів. — Спец. вип. — С.74-78.
6. Мельник І.М. Особливості професійного вигоряння у співробітників пенітенціарних установ / І.М. Мельник // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 4 груд. 2009 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2009. – 336 с. - С. 81 — 84.
7. Рогов Е. Н. Настольная книга практического психолога: Учебное пособие: В 2 кн. / Е.Н. Рогов. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРОГРЕСС, 2002. - Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. - С. 154-270.

11. Інформаційні ресурси:

- 1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_praci_vnikiv_slidchih_pidrozdiliv.html
- 2.URL:<http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v12/i22/36.pdf>
- 3.URL:http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1638/aref_Chychuga_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. URL: <http://oaji.net/articles/2016/983-1475578150.pdf>